

Wolfgang Sehringer, Gabriela Jung *Schulreform von unten. Leistungsdifferenzierung an einem Gymnasium und Begabungsuntersuchungen an weiterführenden Schulen in einer süddeutschen Region.* Deutscher Studien Verlag, Weinheim 1995, 571 stran.

Při perlustraci odborné literatury vztahující se k problematice školství by mohla na základě svého názvu uniknout pozornosti psychologů obsáhlá publikace heidelberského psychologa prof. Sehringera, známého pracemi z oblasti pedagogické psychologie i psychologické diagnostiky, a jeho spolupracovnice. I když v této publikaci jde primárně o vyvození závěrů dlouhodobého zkoumání se zaměřením na otázku, jak institucionálně řešit důsledek velkého rozptylu schopností středoškolských studentů, vývojový psycholog i metodolog zde může sledovat bohatou partituru projektu, v němž je zachycen vývoj schopností a talentů v průběhu pubescence a adolescence na základě bohaté dokumentace pedagogické, sociologické a psychologické. Z hlediska metodologického jde o kombinaci longitudinálního a průřezového zkoumání provedeného v letech 1967-1983 v jihoněmecké oblasti u více než 5000 studentů 4 gymnázií a 4 reálék; pozoruhodným způsobem jsou rozvinuty otázky kohortové analýzy, příčiny neúspěchu gymnazistů i prognostická hodnota testových výsledků. I když se autor při výběru metod neomezil na inteligenční testy: Hamburger-West Yorkshire skupinový inteligenční test (dále HWY), Hornův zkušební systém PSB, opírající se o Thurstonův model, ale aplikoval také kresebné testy, doplňování vět, test anxiety, sociálních postojů - přece jen největší pozornost zde věnuje výsledkům HWY jako prediktoru školního úspěchu na gymnáziu a na reálce. Pomocí průřezové analýzy zkoumá korelaci školního prospěchu s IQ a pohlavím. Faktor pohlaví sleduje také při longitudinálním zpracování výsledků inteligenčního testu. Na základě svých výsledků navrhuje opatření ke snížení rizika studijního neúspěchu žáků 5.-13. školního roku. Zdůrazňuje, že toto riziko při nevhodném zařazení nesou obě strany, totiž žák i společnost. Zatímco úspěch na reálce je za určitých podmínek možný i u IQ nižšího než 115, pro gymnázium se považuje tato úroveň za minimální předpoklad. Autoři ovšem nezůstávají u tohoto předpokladu, jak je patrné v kapitole s fečnický položenou otázkou „Stačí vysoký IQ pro úspěch ve studiu?“ Naznačené varianty reprofilace se vztahují k současnému německému modelu střední školy. Z tohoto hlediska je třeba, aby se čtenář správně orientoval také v názvech jednotlivých tříd (5. třída = sexta, 6. = kvinta, 7. = kvarta, 8. = nižší tercie, 9. = vyšší tercie, 10. = nižší sekunda, 11. = vyšší sekunda, 12. = nižší prima, 13. třída = vyšší prima).

Publikace je doložena mimořádně pečlivou dokumentací. Kvantitativní data se na mnoha místech prezentují formou názorných grafů, všechna zpracovávaná data jsou uvedena v 159 tabulkách. V seznamu literatury jsou prameny z oblasti metodologie a psychologické diagnostiky, školství, publikace sociologické i ekologické.

Ve stručné recenzi nelze zachytit obsah knihy v celém rozsahu. Z hlediska metodologického lze říci, že shromážděný obsáhlý materiál umožňuje další zpracování (generování hypotéz, faktorová analýza, konfigurační analýza). Avšak cíl, který si autoři stanovili, byl jejich metodou splněn. Jednotlivé problémy jsou zpracovány s německou důkladností a na mnoha místech rovněž s duchaplným nadhledem.

Josef Švancara